

На основу члана 40 тачка 24 Статута Општине Пљевља („Сл. Лист ЦГ – општински прописи“ бр. 46/18), а у вези са члановима 143 и 144 став 1 тачка 1 Пословника Скупштине Општине Пљевља ("Сл. лист ЦГ - Општински прописи", број 13/2015 и 03/2019), поводом разматрања Извјештаја о раду ЈУ Завичајни музеј Пљевља за 2024. годину, Скупштина Општине Пљевља, на сједници одржаној дана: 27. и 28. марта и 04. и 07. априла 2025. године, донијела је слиједећи:

ЦРНА ГОРА ЈУ ЗАВИЧАЈНИ МУЗЕЈ ПЉЕВЉА				
Примљено: 10.04.2025				
Орг. јед.	Јединствени класиф. број	Редни број	Прилог	Вриједност
01-	016/25-	166		

ЗАКЉУЧАК

I Прихвата се Извјештај о раду ЈУ Завичајни музеј Пљевља за 2024. годину

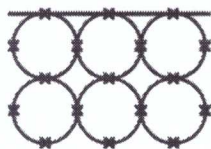
II Овај закључак ће се објавити у „Службеном листу ЦГ – Општински прописи“.

Скупштина општине Пљевља

Број:22-016/25-190/1
Пљевља, 08.04.2025. године

Предсједница,
Јована Тошић

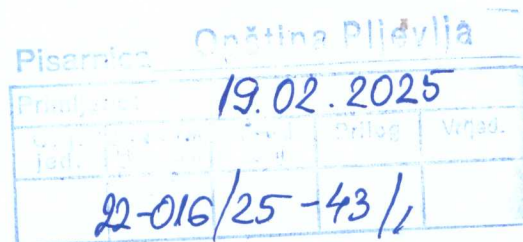

ЈУ Завичајни музеј Пљевља
The Regional Museum Of Pljevlja

Трг 13. јул бб 84210 Пљевља, моб. +382 68 719 720
muzejpv@t-com.me, <https://muzejpljevlja.com/>

Број: 01 - 016/25 - 92

Пљевља, 19.02.2025. год

За: ЦРНА ГОРА
Општина Пљевља
- Скупштина општине Пљевља

Предмет: Извјештај о раду ЈУ Завичајни музеј Пљевља за 2024. годину

Поштовани,

достављамо вам *Извјештај о раду ЈУ Завичајни музеј Пљевља за 2024. годину*, бр. 01-077/25-84 од 12.02.2025. године са приходним и расходним извјештајем за наведени период.

Прилог Извјештају је и *Одлука о усвајању Извјештаја о раду ЈУ Завичајни музеј Пљевља за 2024. годину*, коју је донио Савјет ЈУ Завичајни музеј Пљевља, акт бр. 02-078/25 -85 од 17.02.2025. године, на сједници овог органа управљања, одржаној дана 17.02.2025. године

С поштовањем,

Директорица

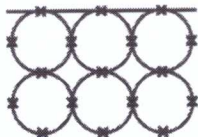
ЈУ Завичајни музеј Пљевља

Дејана Дробњак
Дејана Дробњак

Достављено :

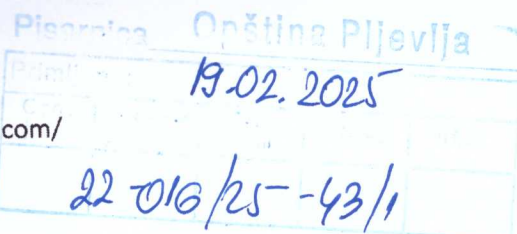
- 1х Скупштини општине Пљевља
- 1х Секретаријату за културу,
социјална и друга питања
- 1х а/а

ЈУ Завичајни музеј Пљевља

The Regional Museum Of Pljevlja

Трг 13. јул бб, 84210 Пљевља,
muzejpv@t-com.me, <https://muzejpljevlja.com/>

Број: 02 - 078/25 - 85

Пљевља, 17.02.2025. год

На основу чланова 19, 20 и 21 Статута ЈУ Завичајни музеј Пљевља („Сл.лист Црне Горе“ бр.14/12 од 27.04.2012.) и Одлуке о давању сагласности на Одлуку о измјенама и допунама Статута ЈУ Завичајни музеј Пљевља ("Сл. лист Црне Горе – Општински прописи" бр. 3/2018 од 19.01.2018, 52/2022 од 28.10.2022, 42/2023 од 15.09.2023.), Савјет ЈУ Завичајни музеј Пљевља, на сједници, одржаној 17.02.2025. године донио је

ОДЛУКУ

О усвајању **Извјештаја о раду ЈУ Завичајни музеј Пљевља за 2024. годину**, акта број: 01 - 077/25 - 84 од 12.02.2025.године.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Савјет ЈУ Завичајни музеј Пљевља, на сједници одржаној 17.02.2025. године разматрао је Извјештај о раду ЈУ Завичајни музеј Пљевља за 2024. годину, поднијет од стране директорице Музеја, као руководећег органа.

Након изнијетог образложења и анализе свих спроведених активности Музеја током предходне, 2024. године, Савјет као управни орган, једногласно је усвојио поднијети Извјештај о раду ове јавне установе и донио Одлуку као у диспозитиву.

Донијета Одлука о усвајању Извјештаја рада ЈУ Завичајни музеј Пљевља за 2024. годину подноси се Скупштини општине Пљевља на сагласност.

Пљевља, 17.02.2025.године

САВЈЕТ ЈУ ЗАВИЧАЈНИ МУЗЕЈ ПЉЕВЉА

Предсједник Савјета

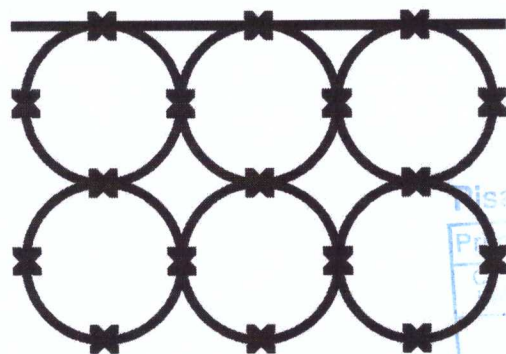
Лука Цвијетић

Достављено

1x Скупштини општине Пљевља

1x Секретаријату за друштвене дјелатности

1x а/а

Opština Plevlja

Priloga

Redni broj	Ime i prezime	Posao	Stranica	Vrijed.

ЈУ ЗАВИЧАЈНИ МУЗЕЈ
Пљевља

**ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ ЈУ ЗАВИЧАЈНИ МУЗЕЈ ПЉЕВЉА
ЗА 2024. ГОДИНУ**

Пљевља, 17.02.2025. године

ЈУ Завичајни музеј Пљевља
The Regional Museum Of Pljevlja

Трг 13. јул 6.б., 84210 Пљевља, моб. +382 68 719 720
muzejpv@t-com.me, <https://muzejpljevlja.com/>

Број: 01 - 077 /25 - 84
Пљевља, 12.02.2025. год

ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ ЗА 2024. ГОДИНУ

Завичајни музеј је музеј комплексног типа и обухвата више различитих одјељења: Археолошко одјељење; Етнолошко одјељење; Историјско одјељење; Културно-историјско одјељење и Одјељење за педагошки рад и опште, правне, административне, техничке и финансијске послове. У раду спроводи различите видове активности које се односе на свеукупну музејску дјелатност (сакупља грађу, чува, сређује, проучава, истражује, обрађује, документује податке, систематизује збирке, спроводи теренска истраживања и рекогносцирања терена, презентује и валоризује музејски материјал са простора општине Пљевља, организије самосталне и гостујуће изложбе у сарадњи са музејима и институцијама културе из Црне Горе и земаља у окружењу, спроводи педагошко-дидактички и едукативни облик рада организује тематске радионице, научне скупове националног и међународног карактера, учествује у обиљежавању међународних манифестација, ангажован је на реализацији пројеката које расписује и суфинансира Министарство културе, на пројектима међуинституционалне сарадње, као и у прекограничним пројектима, бави се издавачком дјелатношћу и осмишљавањем јединствених сувенира који осликавају културну баштину Пљевља).

Музеј за своју дјелатност сноси одговорност пред вишеструким надлежним инстанцама. Активности се спровode према усклађеним и расположивим средствима која обезбјеђује Општина Пљевља као оснивач. Министарство културе Црне Горе прописује законе, правилнике и прописе према којима се спровode редовне дјелатности, Управа за заштиту културних добара је надлежна за истраживачке активности и послове на заштити културне баштине, а Народни музеј Црне Горе, као матична музејска установа спроводи надзор над стручном дјелатношћу.

Завичајни музеј успјешно спроводи своје пословање и то са мањим бројем запослених него што је предвиђено Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста. Располажу стеченим стручним звањима, која додјељује Министарство културе Црне Горе на основу положених испита, стручних референци и радног ангажовања, чиме испуњавају потребне предуслове за рад у музејској установи. То доприноси квалитетном и професионалном спровођењу свих послова у оквиру музејске дјелатности који су динамични, комплексни, захтијевају стручно ангажовање, залагање и тимски рад запослених.

Подаци о ЈУ Завичајни музеј Пљевља, њеном оснивању, организацији рада и активностима доступни су на веб-сајту Музеја: <http://muzejpljevlja.com/>, као и на фејсбук страници и инстаграм налогу *ЈУ Завичајни музеј Пљевља*.

Извјештај о раду ЈУ Завичајни музеј Пљевља за 2024. годину подноси се у складу са Програмом рада за 2024. годину, усвојеним од стране Савјета установе и прихваћеним од Скупштине општине Пљевља. У њему су биле представљене планиране активности које су и спроведене у претходној години.

Завичајни музеј Пљевља је у 2024. години био значајно ангажован у погледу валоризације културног идентитета пљеваљског краја, јединственог по богатом и особеном културно-историјском наслеђу. Презентацијом сталне археолошке поставке „Путевима *Homo Sapiens*“, Завичајни музеј Пљевља је постао препознатљив, не само на локалној, већ и националној и регионалној мапи. Посјетиоци су изненађени да у пљеваљском музеју могу видјети нешто аутентично и модерно, што парира свјетским стандардима, а уједно пружа могућност спознаје о далекој прошлости пљеваљског краја. Похвале на рад Музеја су подстицај за спровођење иновација у презентацијама културне баштине.

ДЈЕЛАТНОСТИ МУЗЕЈА КОЈЕ СУ ПЛАНИРАНЕ ЗА 2024. ГОДИНУ И РЕАЛИЗОВАНЕ ИЗ СРЕДСТАВА БУЏЕТА ОПШТИНЕ ПЉЕВЉА

Средства из буџета Општине Пљевља, која су у 2024. години одредијелена за рад ЈУ Завичајни музеј Пљевља, током године су намјенски коришћена за реализацију планираних активности, којима су обухваћене:

I - Редовне активности

1. - Редовне дјелатности,
2. - Ангажовање стручних сарадника,
3. - Археолошка истраживања и обрада археолошког материјала
4. - Археолошка истраживања и презентација локалитета Мејтеф
5. - Теренска истраживања,
6. - Конзервација предмета етнографске збирке,
7. - Допуну и осавремењавање сталне музејске поставке,
8. - Организовање научних скупова,
9. - Прикупљање научних података,
10. - Изложбене активности,
11. - Формирање лапидаријума,
12. - Опремање сувенирнице и набавка сувенира,
13. - Прикупљање музеалија и формирање нових збирки,
14. - Издавачка дјелатност,

II – Текуће одржавање објеката и опреме

15. - Одржавање компјутерске и остале опреме
16. - Опремање и одржавање грађевинских објеката

III – Набавка компјутерске и остале опреме

IV – Систем техничке заштите и набавка специјализованог постаментa за диатрету

I РЕДОВНЕ АКТИВНОСТИ

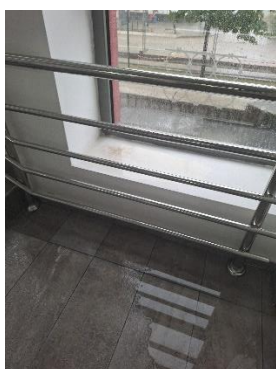
I – 1. - Редовне дјелатности

Закон о музејској дјелатности и Правилник о заштити музејског материјала и музејске документације представљају основне смјернице за спровођење редовне дјелатности свих музеја, те тако и Завичајног музеја Пљевља. Једна од основних законских одредби јесте обавеза музеја да спроводе превентивну и трајну заштиту. Превентивном заштитом обезбјеђују се оптимални микро-климатски и свјетлосни услови за чување и излагање музејског материјала. То се постиже извођењем дезинсекције и дератизације, контролисаним приступом у депоима и галеријским просторима, као и другим стручним мјерама које се редовно спроводе. У депоима и изложбеним просторима Музеја континуирано се прате основни микроклиматски параметри, као и опште стање предмета укупног музејског фондуса. Употребом апарата за регулисање влажности ваздуха обезбјеђују се оптималне вриједности параметара за чување разноврсног материјала – текстила, вуне, дрвета, метала, папира. Користе се уређаји за пречишћавање ваздуха који оптимализују услове за боравак запослених у простору депоа, у којем иначе нема провјетравања нити природне циркулације ваздуха. Вид превентивне заштите у галеријском простору представља и уградња заштитних ролетни на стакленим површинама, чиме се спречава изложеност музејског материјала свјетлости, док уградња преградних ролетни представља вид топлотне изолације а уједно је постигнут ефекат вишеструке манипулације и могућности прилагођавања простора, у зависности од материјала и изложбене концепције.

Трајна заштита музејског материјала огледа се у примјени конзерваторско-рестаураторских мјера, у складу са правилима конзерваторске струке. Како Музеј нема запосленог конзерватора, ова заштита се спроводи у сарадњи са Центром за конзервацију и археологију Црне Горе. У мјере заштите убраја се и фотографисање музејских предмета, како би се периодичним прегледом, могле евидентирати промјене и благовремено реаговати у погледу заштите.

Једна од основних законских одредби сваког музеја јесу стручна лица, са звањима и референцама. У Завичајном музеју је управо такав склоп запослених, чијим залагањем се спроводе и све превентивне мјере. Друга законска одредба за постојање музеја јесте адекватан простор, што је обавеза оснивача. Од 1952. године, па до данас, константно је присутан проблем у погледу постојања Завичајног музеја. У првобитном привременом простору остао је 55 година. Више због наше жеље, 2007. године повјеровали смо у обећање да се Музеј, који је исељен због реконструкције, неће враћати у Дом културе и да ће му се обезбиједити самостални објект. Дванаест година неизвјесности и надања, завршено је 2019. године повратком у Дом културе, у проширени простор, наизглед лијеп и уређен. Како то обично и бива, као по старој народној „споља гладац, унутра јадац“, тако је и за Дом културе, одмах по нашем усељењу, констатовано да прокишњава. У року од двије године морали су се изводити гипсани радови услед распадања регипс плоча на плафону од двије канцеларијске просторије. Тада је промијењен цријеп на крову, чиме је заустављено дотадашње прокишњавање у канцеларијама. Међутим, остао је проблем са поломљеним олуком који, умјесто да се на споју залетује, он је силикониран. Временом је

тај силикон ослабио. Додатно, у олуцима су уграђени гријачи, како би зими отапали лед да не би долазило до преливања. Сада се на тим жицама задржава лишће које вјетар нанесе и оно зачепи олук, услед чега се јавља прокишњавање у депоу и на застакљеној тераси, чак и када нису велике падавине. Нарочито велики проблем стварају падавина с вјетр. Тада прокишњава на све стране: на споју дуж лименог дијела крова и фасаде, дуж металне конструкције на застакљеним терасама (изложбене галерије и позадинској, гдје су сложене изложбене витрине, које од влаге могу да се оштете), као и дуж столарије у цијелој улазној вертикали (тада на самом улазу и дуж степеништа музеја буду локве воде).

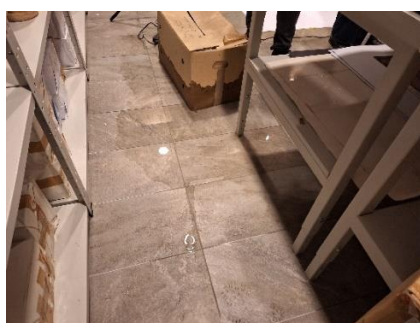
Ходник у вертикали улаза у Музеј

Простор позадинске терасе и музејског депоа у Дому културе

Простор музејског депоа у Дому културе(фотографије депоа од 13. јануара 2025. г)

Простор музејског депоа у Дому културе

Током 2024. године, надлежним општинским органима, у два наврата, поднијети су Захтјеви за санацију постојећих грађевинских пропуста на објекту Дома културе (*акт бр. 01-333/24-241 од 8.08.2024.г и 01-018/24-346 од 5.11.2024.г*) и више пута се усмено предочавало стање у музеју. Инжењер грађевине који је тада, по налогу, обишао простор већ је, још од самог усељења Музеја у реновирану зграду, упознат са проблемом прокишњавања, али ни даље нису предузети никакви радови за санацију стања.

Сваким новим падавинама стање у Музеју, нарочито у депоу, је све лошије. Од воде и влаге угрожен је музејски материјал, који се обрађује и постаменти и опрема која је неопходна за редовну активност музеја. Запослени Музеја, и ако нису одговорни због грађевинских пропуста који се од надлежних годинама занемарују, осјећају моралну одговорност очувања музејског материјала и опреме.

Иако је Дом културе свечано отворан два пута, за Дан општине 2018. и 2019. године, питање је да ли је и тада објекат уопште задовољио услове надлежног надзорног тијела и да ли је добио употребну дозволу. Након примјера пада надстрешнице у Новом Саду, све више размишљамо о терасама Дома културе које су застакљене, на које зими падне значајна количина снијега и додатно се обруши снијег са велике кровне површине. Питање је да ли је за овакве услове урађена статика и прорачун издржљивости, ако терасу у изложбеном галеријском простору држи само 6 (шест) унутрашњих сајли?

Можда помислите да је дио о проблему прокишњавања Музеја, стабилности и сигурности тераса на објекту, сувишан и непотребан у овом извјештају, али није. То је наша свакодневница и потребно је да се бар на овај начин, одборници упознају са постојећим стањем. Шира јавност се о занимљивим појединоствима упозна путем објава дописника појединих медија, који практикују да без консултовања руководиоца установа (конкретно Музеја), самостално издвајају и објављују поједине дијелове и наводе из извјештаја и програма рада установа, који се иначе, након скупштинског усвајања, објављују на сајтовима и постају доступни јавности.

Прилазну стазу за приступачност особа са инвалидитетом, Музеј је самостално одрадио испред улаза и ако је то било планирано кроз план реконструкције и уређења Дома културе. Лифт у улазу Музеја, као веома непрактичан, првенствено намијењен за посјете и потребе особа са инвалидитетом, није у функцији. Ангажована два сервиса нису могла оспособити лифт, тако да ћемо се овим проблемом бавити и у наредном периоду.

Лоше гријање, које је такође вишегодишњи проблем простора Музеја и даље је изражено. У галеријском простору изложбеног простора уграђене климе немају могућност да лети расхлађују простор, који се због стаклених површина веома загрије и што штетно утиче на изложени музејски материјал, због чега су набављена два мања расхладна уређаја која су за квадратуру самог простора недовољна. Исте климе/ фен-којлери зими, због пумпе малог капацитета и слабог довода топлоте у систем за просторије музеја, не могу да загрију нарочито галеријске просторе и ходнике. За потребе одржавања научних скупова и отварања изложби у том периоду набављена су два мања калолифера и додатно су позајмљивани од Центра за културу.

За потребе одржавања научних скупова и радионица набављен је дио потребне опреме (3 мања склопива стола и 50 столица) из разлога што немамо просторног капацитета гдје да одложимо цјелокупну опрему, те смо и даље принуђени да од Центра за културу позајмљујемо преостали дио опреме који нам недостаје.

Организовање различитих културних дешавања у Музеју, захтијева употребу опреме за разглас. Пракса је била да и њу посуђујемо од Центра за културу. Због случајева да се у исто вријеме одржавају и неке њихове активности, Музеј је набавио одговарајућу опрему за своје потребе.

Све ове прилике и проблеми који прате рад Музеја требало би да утичу на поновно покретање питања иницијативе за изградњу посебног објекта за ову установу, које је у општинским круговима присутно већ деценијама. Музеј као установа требало би да представља културно-туристичко средиште, како због експанзије културног туризма, тако и због чињенице да посједује непроцјењив и јединствен примјерак дијатрете у свијету, којих је иначе само мали број у цјелости сачуваних. Идеалан простор за приступачност Музеју у којем би се могло изложити овакво културно благо, јесте у парку испред Поште, на локацији која се деценијама помиње као идеално рјешење за Музеј. Други наш предлог из практичних разлога је општинска парцела, простор у близини метеоролошке станице, на Стражици која је иначе спомен-парк. Близина магистралног пута, пружа могућност да се бројни туристи и посјетиоци зауставе, обиђу Музеј, виде јединствено културно благо и упознају богату прошлост овог краја. Пљевља би тако постала позната и препознатљива по нечему лијепом, а не само по магли, руднику угља и термоелектрани.

Према предложеној изради ДУП-а, зграда музеја је предложена на локацији иза зграде Скупштине и у близини Хусеин-пашине џамије. Тај простор је апсолутно неадекватан и неприхватљив са становишта стручних лица музејске струке из више разлога. Простор није у власништву Општине и требало би да се спроведе поступак експропријације. Локација је неадекватна и неприступачна за већа превозна средства (комбије и аутобусе) који би се очекивали приликом организованих посјета Музеју, те би требало обезбиједити оптималан прилаз, што је немогуће због постојећих објеката. Такође ни у архитектонском стилу се не би обезбиједио склад, с обзиром да је то урбанистички старији дио града, са доминантним вјерским објектом из XVI вијека, док би зграда музеја свакако морала да задовољи европске стандарде и требала бити у адекватном модернијем стилу градње. То што се претендује да Музеј треба да буде у центру града (што управо пружа парк испред поште), на овој предвиђеној локацији не би било од великог значаја, као што није ни сада. Музеј би посјетили само намјенски туристи, који желе да обиђу и упознају град у ширем погледу и обиму. У овај музеј никада не би навратио случајни туриста, који би на путу видио инфо-табле са дијатретом. Можда би он и пожелио да на кратко сврати и види тај јединствени свјетски артефакт, али када схвати да до Музеја треба да лута уским улицима, свакако ће одустати и наставиће својим путем. Управо је то један од дугорочнијих разлога одрживости успјешног рада Музеја који треба да рачуна на отвореност према туристима, ако се локацијски буде налазио на приступачном широко отвореном простору и у близини прометне саобраћајнице (што је разлог за предлог локације на Стражици или парку испод поште). Од одлуке локалних власти зависиће будућност културно-туристичког развоја Пљеваља. То би требало да буде једна од будућих смјерница напретка града, јер је мало мјеста која имају културну разноликост и богатство, проткано занимљивим вишевијековним историјатом постојања, од првих трагова човјека, као што имају Пљевља. Будућност је у култури, коју ми имамо, али је треба одњеговати и валоризовати, што је велика одговорност садашњих владајућих структура према будућим генерацијама.

Музеј, поред приређивања изложби, коју једино јавност пропрати и по томе мјери ангажованост установе, у опсегу свог дјеловања спроводи најразличитије активности, теренске и канцеларијске послове који захтијевају активно ангажовање запослених.

Током 2024. године у Завичајном музеју је, по први пут од његовог постојања, спроведен процес излучивања безвриједне архивске грађе, која се накупила још од времена оснивања. Према налогу инспектора за архивску дјелатност, у складу са законом и правилницима о архивској дјелатности и канцеларијском пословању, спроведен је вишемјесечни детаљни комисијски преглед обимне расположиве старе архивске грађе. У сарадњи са Архивом Црне Горе – одсјек Пљевља, извршено је планско уништење безвриједне грађе. Листа категорија регистратурске грађе је самостално одрађена, без помоћи правне службе, коју иначе и немамо, и као таква прихваћена је од Архива Црне Горе за поступање. Према одредбама Листе, документација је комисијски пописана, сортирана, прописно евидентирана и дигитализована, како би се имао увид у цјелокупну ранију документацију, која је адекватно одложена за даље чување, у складу са законским одредбама. Ово је уједно представљало први корак у спровођењу планиране ревизије, којој је морала претходити обрада цјелокупне музејске документације, по којој се даље може пратити историјат установе и деценијама сакупљаног материјала.

Као што је већ уобичајно задњих неколико година, Музеј активно учествује на Конкурсу који расписује Министарство културе и медија Црне Горе за пројекте заштите културних добара. Тако је у 2024. години предато више предлога за пројекте од којих су прихваћена три, чије ће спровођење бити суфинансирано од стране Министарства. Због великог закашњења са потписивањем и расподјелом средстава, њихова реализација ће се спровести у првој половини 2025. године, што додатно оптерећује реализовање планираних активности у текућој години.

Као установа која има изузетне пословне односе са Центром за конзервацију и археологију, Музеј је био ангажован и око израде конкурсне пројектне документације за заштиту манастира Свете Тројице као културног добра, са којом се аплицирало за средства адаптације код Министарства културе. Музеј је, као установа која представља спону са Управом за заштиту културних добара, од љета 2024. године, поново укључен и у процес обнове манастирских конака у Довољи. Управо је Завичајни музеј, од љета 1999. године и био покретач истраживачких археолошких радова и обнове манастира Успења пресвете Богородице, који је на листи културних добара Црне Горе.

Запослени Музеја су у више наврата током 2024. године били активни судионици на конференцијама и радионицама за пројектну прекограничну сарадњу, како би на тај начин проширили сазнања о могућностима партнерског учешћа на пројектима који се финансирају из европских фондова. По том основу успостављена је и сарадња са Балканском мрежом музеја, која пружа могућност партнерства на пројектима.

Учешћем на различитим манифестацијама током 2024. године Музеј је имао изузетну активност у погледу промовисања богате културно-историјске прошлости Пљеваља. На позив градоначелника Отана, града у Француској, у делегацији из Пљеваља били су и представници Музеја. У националном археолошком музеју у Сен Жермену, присуствовали смо отварању изложбе на којој је први пут изложена реконструисана дијатрета која је 2020. године пронађена поломљена (у 218 комадића), приликом археолошких истраживања у близини Отана. За њих је то био сензационалан проналазак.

Француски представници културних и научних области нису могли да повјерују да наша Коминска дијатрета, коју имамо од 1975. године, није препозната као непроцјењиво културно благо за које треба обезбиједити посебан објекат, са адекватним сигурносним условима и представити је цијелом свијету.

На конференцији коју је УНЕСКО организовао на Жабљаку, на тему „Борба против незаконите трговине културним добрима на Западном Балкану“, Министарство културе Црне Горе инсистирало је на учешћу Завичајног музеја са представљањем самог музеја и значаја дијатрете као културног блага од изузетне вриједности, која нема сигурносних могућности да буде презентована јавности. Тада је покренута иницијатива коју је требало да представници УНЕСКО-а размотре са високим званичницима те организације, за могућу помоћ у набавци специјализованог постаментa за могућност излагања дијатрете, у изузетним приликама.

Активно учешће представника Завичајног музеја било је и на стручној конференцији у организацији Црногорског националног комитета ИКОМ и Музејског друштва Црне Горе, која је одржана у Народном музеју ЦГ. Конференција је имала за циљ да окупи стручњаке из музејских области како би се сагледало стање и унаприједио рад у музејима.

Музеју је упућен позив за интернационалну манифестацију „25. Медитеран филм фестивал“ који је одржан у Широком Бријегу. Као учесник, Музеј се представио у категорији краткометражног филма и кроз адекватан филмски садржај приказао историјат Пљеваља и презентовао рад установе кроз очување богате културне баштине. Са истим видео приказом Музеј се представио и на скупу Удружења Пљевљака у Сарајеву, гдје су бројни присутни упознати са радом Музеја, као установом која је иновативна и на посебан начин његује вишевијековну мултикултуралност и презентује богатство пљеваљског краја.

Током 2024. године, Завичајни музеј је остварио значајну међуинституционалну сарадњу са музејима Црне Горе и земаља региона, са музејима из Требиња, Чачка, Београда, у погледу учешћа у реализацији различитих видова сарадње и организовања повремених изложби, што је допринијело бољој повезаности и валоризацији културног наслеђа. Након стечених значајних искустава, Завичајни музеј је са организацијом „Хомер“ и Библиотеком за слијепе Црне Горе, спровео радионицу за чланове Организације слијепих и слабовидих из Подгорице којој су се придружили и чланови организације из Пљеваља и Жабљака. Представљени су им предмети и поједини експонати израђени у 3Д форми, које су они могли користити, као и изложбени каталози на Брајевом писму. Ова активност произилази из учешћа Музеја у инклузивном пројекту прекограничне сарадње под називом „Култура свима“. За потребе реализације инклузивне изложбе и израде 3Д модела експоната остварена је и сарадња са Техничко-технолошким факултетом. Управо експонати Завичајног музеја представљени су као најзначајнији на отварању саме изложбе, којој су присуствовали и представници Министарства културе и европских делегација.

Иначе, током 2024. год Музеј су посјетили бројни званичници, европски представници, као и истраживачки тимови, нарочито иностраних археолога и геолога. Сви они су били изненађени уређеном и комплексном сталном поставком, као и сазнањима о културно-историјској прошлости пљеваљског краја, а нарочито срдачним пријемом запослених, који сваког посјетиоца, путем живе ријечи, упознају са историјатом музеја и богатом баштином овога краја.

Популаризацији Музеја и Пљеваља доприноси и ангажовање Музеја на развоју сарадње са Туристичком организацијом Пљеваља и са туристичким агенцијама (Травел Ајзер) и организацијама („Балканика ДОО“, *Interpret Europe*), које се баве туристичком валоризацијом у погледу развоја културног туризма нашег краја и презентације културно-историјске баштине Пљеваља. Управо захваљујући овом виду сарадње, Музеј је посјетило више група туриста из најразличитијих земаља свијета, који буду затечени како изгледом музеја тако и богатством културне баштине пљеваљског краја. Такође је проширена и сарадња са образовним установама околних градова. Посјетило нас је више организованих група ученика из Никшића, Мојковца и Бијелог Поља. Музеј је укључен и у одржавање љетњег кампа инжењерске школе науке, у организацији Невладиног удружења „Корак са науком“. Њихове посјете Музеју и увид у иновативне могућности наводе их на идеје о новим видовима презентовања различитих занимљивости.

Сарадња са нашим градским и приградским школама, која је на високом нивоу, постала је свакодневница. Спознаја о далекој прошлости пљеваљског краја, као и сазнања о различитим темама, које се представе путем повремених поставки, дјеци се приближе на занимљив и едукативан начин. Професори у простору Музеја обрађују одговарајуће наставне теме како би ученици практично усвојили презентовано градиво и стекли дуготрајнија знања. Заједничким ангажовањем педагошке службе и стручних лица - кустоса одржане су различите активноности са дјецом. Спроведени су разни видови радионица: цртања, осликавања (поводом „Његошевог дана“), моделовања, филцовања и обраде вуне, што је спроведено у сарадњи са ученицима нижих разреда ОШ „Ристан Павловић“, корисницима услуга Дневног центра и Дома за старе. Овим ангажовањем постигнута је различита генерацијска повезаност на опште задовољство, гдје се видјела креативност и залагање у постизању међусобне сарадње свих учесника.

Музеј у сарадњи са Министарством културе и медија, кроз различите активности учествује у обиљежавању међународних манифестација („Међународни дан музеја“, „Ноћ музеја“, „Дани европске баштине“). Такође, пружа подршку и у обиљежавању дјечијих манифестација, као међународног Дана дјетета, Свјетског дана особа са Дауновим синдромом и др, што потврђује добру сарадњу са ЈУ Дневни центар и НВУ „Зрачак наде“.

Бројне годишње активности Музеја редовно су биле пропраћене од стране локалног јавног емитера, Телевизије Пљевља. Тим путем првенствено наши суграђани, информисани су о различитим видовима музејских активности и изложбеним дјелатностима, чиме су били подстакнути да посјете Музеј. Промоцију рада Завичајног музеја, током 2024. године, у више наврата, спровела је државна медијска кућа Радио Телевизија Црне Горе, кроз репортерска укључивања у јутарње програме, али и путем комплекснијих представљања кроз емисије „Мостови“, „Мрежа“, „Наша баштина“, које су више пута емитоване у програмској шеми, чиме је промовисано богато културно наслеђе и традиционалне особености пљеваљског краја.

Током теренских активности у 2024. години, Музеј је у више наврата, када је било потребно, остваривао сарадњу са предузећима Рудником угља и Градиром, првенствено у погледу техничке подршке и уступања грађевинске механизације, уз радно ангажовање особља. Овим је знатно олакшано рашчишћавање терена и приступ за археолошке радове и истраживања, као и измјештања масивних античких камених споменика, који су у прошлости дислоцирани са мјеста налаза и постављени на неадекватне локације.

Кроз све видове редовне дјелатности Музеја, огледа се добар организациони рад и стручност запослених. Искуством, иновацијама и спретношћу превазилазе се бројни недостаци како у техничком погледу, тако и у погледу недостајућег систематизованог стручног кадра за музејску дјелатност. Тимско ангажовање свих запослених у пословању доприноси изузетним резултатима у раду Музеја.

I – 2. - Ангажовање стручних сарадника

Као музеј комплексног типа, Завичајни музеј Пљевља обавља различите видове пословања. У законској је обавези да има запослена стручна лица за сваку област, али и поред тога, музеј нема археолога и конзерватора, због чега није у могућности да самостално спроводи неке од основних дјелатности. Једна од њих је комисијска ревизија која је била планирана за 2024. годину, али није спроведена управо због недостатка ових кадрова. И поред више покушаја да се ангажују стручна лица из других музеја, није било могуће ускладити да они истовремено буду ангажовани у Музеју, нарочито на дужи временски период, јер је ревизија детаљан и дуготрајан процес, који подразумијева евидентирање стања предмета, детаљну обраду, електронско документовање, вишеструко фотографисање, појединачно паковање и прописно одлагање. Мали простор депоа, без свјежег ваздуха и дневне свјетлости, додатно ограничава радно ангажовање. Процес ревизије одложен је за 2025. годину, у нади да ћемо успјети наћи могуће рјешење и ускладити га са другим планираним музејским активностима.

Теренски рад који обухвата обилазак више локалитета, документовање античких сполија, истраживање и обраду пронађеног археолошког материјала захтијевао је ангажовање тима археолога из Центра за конзервацију и археологију Црне Горе. Уз њих било је потребно ангажовати и лица за физичке послове откопавања и уређења терена.

Уз одобрење надлежних општинских органа и уз добијену дозволу Управе за заштиту културних добара, извршено је премјештање античких римских камених споменика, са више локација у граду и околини. С обзиром да сви споменици потичу из истог историјског периода, од њих је планирано да се формира лапидаријум испред улаза у Завичајни музеј. За спровођење измјештања Музеј је, по налогу Управе, био у законској обавези да ангажује стручна лица, археолога и конзерватора. Ове радове Музеј је извео уз помоћ механизације и људства из Рудника угља.

I – 3. - Археолошка истраживања и обрада археолошког материјала

Археолошки локалитети у околини Пљеваља завређују велики значај, како по значају, тако и по бројности. На првом мјесту то је локалитет Муниципијум С за који Завичајни музеј увијек планира археолошка истраживања и радове, који подразумијевају ангажовање археолога и конзерватора, првенствено из Центра за конзервацију и археологију. Током 2024. године није био ријешен проблем имовинско-правних односа и реституције имања под спором на простору локалитета, због чега нису спроведена планирана теренска истраживања, нити конзерваторски радови на већ урушеним каменим зидинама откривених грађевина.

Активност археолошких истраживања Музеја била је усмјерена на друге локалитете. Археолози који су читаве године активни на ширем простору Црне Горе, током јесени били су ангажовани на истраживању римских и раносредњовековних некропола у општини Пљевља. Спровели су археолошка ископавања на неколико локација откривених током рекогносцирања из 2010. године. Ископавања су извршена у насељима Црљенице и Отиловићи. У Црљеницама је откривена мала некропола од свега 5 гробова са урнама. Урне су биле постављене унутар кружних јама, које су плитко укопане у стјеновиту подлогу. Керамичке посуде показују сличност са посудама откривеним на некрополи I у Муниципијуму С, само су на основу гробних прилога датоване млађе, у период 3-4 вијека н.е. Истраживања у Отиловићима нису дала резултате, иако је истражено неколико громила које се датују у рановизантијско доба. Двије громиле су ископане и у Црљеницама, недалеко од некрополе са урнама, али ни у њима није откривен археолошки материјал.

I – 4. - Археолошка истраживања и презентација локалитета Мејтеф

У близини Градца, на локалитету Мејтеф, крајем 2008. године откривен је надгробни камени споменик, стела од кречњака са три попрсја у горњем дијелу и са дјелимично очуваним натписом, као и усадник, који је дјелимично био уроњен у земљи. Обје камене плоче су дијелови римске гробнице, коју је оштетила бујица Вричког потока.

Приликом рекогносцирања терена 2023. године, уређен је прилаз и из потока су, на зараван, измјештени стела и дио усадника. Током радова пронађен је и други дио усадника и тада је добијен потпунији увид и претпоставка да се највјероватније ради о постољу надгробног споменика. Овим открићем локалитет у Мејтефу је добио већи значај и планиран је наставак истраживања. У 2024. години Музеј је ангажовао археологе из Центра за конзервацију и археологију и помоћне раднике, док је фирма Градир пружила помоћ у механизацији, уступањем грађевинске машине у два наврата, што је знатно олакшало почетак радова. На локалитету Мејтеф у потпуности је истражена монументална римска гробница типа *area maceria cincta*. Била је изграђена од масивних камених плоча постављених тако да формирају квадратни простор, димензија 5 x 4 м. Гробница је имала надземни дио који је представљао врсту оgrade, од камених плоча, а стела са натписом је била њен централни дио. Унутар гробнице нађена су два гроба, један са остацима спаљеног покојника, а други са инхумираним остацима. На основу гробног инвентара, откривеног у поменутим гробовима, гробницу можемо датовати у период 2-3 вијека н. е.

I – 5. - Теренска истраживања

Теренска истраживања се у највећој мјери спроводе у оквиру археолошких истраживања, током ангажовања археолога из Центра. Обиласком локалитета од стране стручних музејских лица, евидентира се постојеће стање на основу којег се сумирају резултати и разматрају даље могућности Музеја у погледу одржавања, очувања и валоризације. За ово ангажовање нарочито је осјетан недостатак конзерватора у Музеју, који би уз помоћ запослених могао локалитете, који су до сада детаљно обрађени и пописани, да одржава у оптималном стању. Услед природног вегетацијског процеса они врло брзо зарасту и одају слику немарног односа према културној баштини.

Музеј се током 2024. године у више наврата бавио и обиласком и прикупљањем грађе из прошлости која је од изузетног значаја за комплетирање сазнања и података о различитим сегментима и утицајима развоја града у прошлости. Велики проблем Музеја је тај што дио грађе, која би и те како била значајна за музејски фондус, наши суграђани прво нуде на откуп колекционарима и физичким лицима као њиховим посредницима и ако су сви у законској обавези да предмете од значаја за завичајну прошлост морају прво понудити музејима, као установама које баштине доказе развоја материјалне културне. Због оваквог несавјесног односа суграђана, предмети од културне вриједности одлазе у неповрат, а многи од њих би поред физичког значаја могли пружити и друга сазнања до којих би стручна лица анализом и истраживањем могла доћи. Овај проблем је веома изражен. Он оставља несагледиве последице у откривању прошлости, а указује на ирационалност садашњости.

I – 6. - Конзервација предмета етнографске збирке

За 2024. годину била је предвиђена ревизија музејског материјала. Како недостатком стручних лица, као сталних чланова комисије, није могла бити спроведена, приступило се интерном ангажовању стручног лица Татијане Ацић, конзерваторке – рестаураторке из ЈУ Центар за конзервацију и археологију Црне Горе. Извршен је преглед 467 музејских предмета од текстила и утврђено њихово стање и степен очуваности. У зависности од технике и материјала, очуваност предмета варира од лошег стања, које захтијева што скорије спровођење конзерваторских мјера, до доброг стања очуваности са минималним, превентивним конзерваторским интервенцијама. Детаљан опис стања допуњен је у музејским картонима отвореним за сваки предмет појединачно.

Констатовано је да се већина предмета налази у „релативно добром“ и „добром“ стању, да су прописно посложени, пописани и да им се посвећује велика пажња у дијелу одржавања идеалне температуре, свјетлости и влажности депоа у коме се налазе. Мањи број предмета се налази у лошем стању и они захтијевају хитан конзерваторски третман. Према нашим расположивим буџетским средствима, у договору са конзерваторком-рестаураторком издвојен је мањи број предмета који ће у најскорије вријеме бити упућен у Центар, за спровођење конзерваторских мјера заштите.

Музеј је у 2024. години аплицирао код Министарства културе Црне Горе са пројектом „Израда музејских копија народних ношњи из фонда ЈУ Завичајни музеј Пљевља. Пројекат је подржан и за његово спровођење су крајем године обезбијеђена средства суфинансирања. Предвиђени радови ће се спровести у сарадњи са реномираном радионицом „Нити од злата“ ДОО, из Бијелог Поља, која ће израдити копије појединих одјевних предмета народних ношњи, који су тренутно у лошем стању да се не би могли користити за изложбене активности.

Успјешним ангажовањем на писању и реализацији пројеката, Музеј обезбијеђује додатна средства за спровођење својих активности, чиме показује спретност, одговорност према финансијама и смањење потрошње расположивих буџетских средстава.

I – 7. - Допуна и осавремењавање сталне музејске поставке

Стална археолошка поставка „Путевима Homo Sapiensa“, која представља богат приказ археолошког материјала, од најстаријих трагова живота до краја античког периода на простору Пљеваља, употпуњена је различитом техничко-технолошком опремом (мониторима и таблет-уређајима) и иновативним видовима презентације (кјуар кодовима за аудио-вођење, интерактивним приказом 360 степени локалитета Муниципијум С, интерактивним квизом, холограмским приказом дијатрете). Током 2024. године поставка је обogaћена додатним иновативним рјешењима. Видеопрезентација је једини начин да се габаритни римски надгробни споменици, као ремек дјела клесарског заната из периода старог вијека, представе јавности и посјетиоцима. Путем фотограметрије посматрачу су, у 3Д визуелном приказу, доступни атрактивни кадрови до најситнијих детаља, елиминисани од позадине. Покренут је процес израде њихове физичке представе, посебним техникама и методама, које ће употпунити простор сталне поставке.

У погледу иновација, Музеј покушава да буде у корак са примјеном технике која ће нарочито бити интересантна млађим посјетиоцима. У ту сврху приступило се набавци *Touchscreen* монитора за интерактивна претраживања. Они пружају могућност прегледа цјелокупне музејске грађе, сазнања о богатом културном наслеђу, о предметима који се чувају у Музеју, а због просторне ограничености се не могу изложити, пружа истраживачке могућности о самом граду, кроз документе и фотографије.

Значајан корак у модернизацији музеја јесте и набавка *Near Field Communication* (NFC) система. Ова технологија ће омогућити успостављање бежичне комуникације између паметних телефона и других уређаја једноставним прислањањем на одређене тачке у музеју. На тај начин, посјетиоци ће моћи брзо и лако приступити додатним информацијама о експонатима, аудио-водичима и мултимедијалним садржајима, што доприноси интерактивнијем музејском искуству.

Један од иновативних пројеката, који је започет ове године, јесте припрема виртуелне радионице, чији је циљ да се музеј презентује и ван својих зидова. Ова радионица ће омогућити да се музејски садржаји представе особама које нису у могућности да посјете музеј, као што су корисници старачких домова и установа за особе са посебним потребама. Овим пројектом, музеј настоји да прошири свој утицај и учини културну баштину доступнијом широј заједници.

Израђене су и виртуелне 360° презентације сталне и повремених музејских поставки одржаних током 2024. године, које су објављене на сајту музеја. Оне омогућавају посјетиоцима да, путем дигиталних платформи, истраже поставке чак и након њиховог завршетка, чиме се осигурава дугорочна доступност и интерактивни приступ изложбеним и музејским садржајима.

I – 8. - Организовање научних скупова

Од 2023. године Музеј је обновио активност организовања и одржавања научног скупа, који је покренут од 1999. године у циљу расвјетљавања и валоризације културно-историјске прошлости и културне баштине пљеваљског краја и области Потарја и Полимља. Од почетка 2024. године започета је процедура организовања скупа. Одабрана је тема као

орјентир за писање радова, упићени су позиви научним институцијама, чији би представници били потенцијални учесници скупа, као и појединцима који својим научним залагањем заврјеђују велику пажњу. Рок за потврђивање учешћа је био до септембра мјесеца, како би се благовремено приступило припреми и реализацији скупа, уз пратећи програм који је планиран за учеснике. Првобитно се њих четрнаест одазвало позиву, док су непосредно пред скуп двојица учесника оправдано спријечена да дођу.

У октобру 2024. године одржан је дводневни научни скуп на којем је учествовало дванаест еминентних научних радника, истраживача, универзитетских професора из Црне Горе и земаља у окружењу. У својим радовима обрадили су најразличитије аспекте културне прошлости шири простор пјеваљског краја и подијелили бројне нове чињенице до којих се дошло темељним истраживањима архивске грађе. Након скупа остављен је рок од три мјесеца да излагачи комплетирају проширену верзију научног рада и да је доставе Музеју како би се објединили у јединствену форму зборника, публиковану у виду „Гласника Завичајног музеја“ број 17.

Недуго након одржаног научног скупа, Музеј је приредио и одржао књижевно-научно вече поводом обиљежавања „Црногорског празника културе – Његошевог дана“, за који је одређен 13. новембра, датум рођења Петра II Петровића Његоша, црногорског владике, пјесника, филозофа, државника и једног од најзначајнијих личности у историји црногорске књижевности и културе, уједно и великана који је утемељио вјерски, просвјетни и културни живот црногорског народа, чиме је подигао и углед Црној Гори у свијету. Посјетиоцима књижевно-научне вечери представили су се протојереј ставрофор Српске православне цркве, парох при цркви Светог Ђорђа у Подгорици и архијерејски намјесник подгоричко-колашински, отац Гојко Перовић који је о владици Петру II Петровићу говорио као о духовнику и владару Црне Горе. Гојко Божовић, пјесник, књижевни критичар, есејиста, потпредсједник Српског ПЕН центра – удружења есејиста, изнио је анализу Његошевог пјесничког и књижевног стваралаштва. Оба предавача су истакнути поштоваоци и познаваоци Његошевог лика и дјела, и сваки са свог аспекта је присутнима представио виђење црногорског великана кроз призму својих виђења.

I – 9. - Прикупљање научних података

Током 2024. године, као вид редовне дјелатности спровођена је и стручна обрада постојећег материјала који се налази у музеју. За материјал који је у ранијем периоду површно обрађен и у великом броју случајева само евидентиран, додају се потпунији подаци до којих се долази накнадним научним и истраживачким сазнањима. Новоприкупљени материјал се детаљно обрађује уз сву потребну документацију, која у музејском погледу има вриједност као и сам предмет, првенствено у научном смислу, јер представља доказ постојања предмета, његове идентификације и валоризације, чак и у случају физичког нестанка, пропадања или отуђења. Стога се изради и чувању музејске документације посвећује велики значај. Додатно се музејски предмети вишеструко фотографишу, према стандардима са метриком и колор картом, као и карактеристични детаљи предмета и оштећења. На овај начин прати се стање предмета и утврђују касније конзерваторске мјере.

Током године, спроведено је сређивање постојеће фотодокументације и дио који је пронађен прегледом старе архивске грађе. Ово је укључивало чишћење, припрему, обраду, исправљање, распоређивање, категоризовање по одјељцима и фондовима, скенирање и дигитализовање. Постигнута је боља организација и приступ музејској фотодокументацији. Контактима и оствареном сарадњом са нашим суграђанима који у приватним збиркама баштине значајан фонд фотографија. На овај начин Музеј је сакупио значајну фото-грађу старих Пљеваља. Иако лоше резолуције, фотографије су скениране и додатно обрађиване, чиме се дошло до вриједног садржаја. Радило се и на добијању фото-материјала са негатива, што изискује доста времена за обраду.

Музеј је путем пројекта заштите, којим је 2024. год аплицирао код Министарства културе за суфинансирање, обезбиједио средства за спровођење конзервације камених масивних споменика, који су у прошлости измјештени са некропола античких локалитета, на различите стране по граду. Надгробни споменици су као права умјетничка ремек-дјела клесарског заната тог времена, са уклесаним натписима, флоралним и фигуралним приказима божанстава и људских ликова, коришћена у сврху украсних камених облика.

I – 10. - Изложбене активности

У току 2024. године Завичајни музеј је организовао броје тематске изложбе у сарадњи са музејима како из Црне Горе, тако и из земаља у окружењу, што указује на изузетну међуинституционалну сарадњу ових установа културе. Разноврсне тематске изложбе пружиле су првенствено нашим суграђанима, могућност да се упознају са културним и умјетничким различитостима, представљеним путем музејске дјелатности.

- Изложба „Јован Дучић, свом милом Требињу – Трагом једне визије“

Изложбена активност Завичајног музеја у 2024. години започела је изузетном изложбом „Јован Дучић, свом милом Требињу – Трагом једне визије“, која је организована у сарадњи са Музејом Херцеговине из Требиња. Приређена је поводом обиљежавања 80 година од смрти великог пјесника, дипломате и колекционара, а на којој је Дучић представљен и као изузетан познавалац умјетности и као први кустос требињског музеја, с обзиром да је брижљиво водио инвентарну књигу своје колекције за будући музеј.

Овај јединствен приказ легата оригиналних предмета и докумената Јована Дучића, био је конципиран у три цјелине. Дучићева биографија и дипломатска служба биле су представљене кроз одликовања, дипломатску униформу и бројне преписке са значајним људима тог времена. Археолошка збирка, коју је Дучић сакупио током дипломатске службе у Италији и поклонио родном Требињу 1935. године, чинили су предмети из римског и средњовјековног периода – скулптуре, камена пластика, дијелови саркофага и црквеног мобилијара. Представљена је и Дучићева колекција слика.

Изложба је за нешто више од мјесец дана, од 25. јануара – 1. марта 2024. године била изузетно посјећена, са укупно евидентираних 428 посјетилаца и преко стотину особа присутних током вечери отварања. Значајно је нагласити да су нарочито ученици основних и средњих школа били заступљени на изложби, њих чак 354.

- **Мултидисциплинарни пројекат „Домицијан у Котору”**

Пројекат „Домицијан у Котору” представљен је у сарадњи Завичајног музеја и ОЈУ „Музеји” Котор. Овај мулти-дисциплинарни пројекат имао је за циљ да презентује дигиталне анализе и истраживања, као савремене методе истраживања и представљања, мермерног портрета римског императора Домицијана, који се чува у которском лапидаријуму. Овај изузетан портрет који потиче из осме или девете деценије I вијека, пронађен је осамдесетих година прошлог вијека у Кумбору. Због трагова црне боје у Котору су портрет називали црнцем. Доступни историјски и археолошки извори су омогућили да се установи старосна доб владара, могуће етничко поријекло и одређене физичке карактеристике.

Скоро двовјековни Домицијанов портрет био је изложен на посебно дизајнираном самоокретном постољу, а дигитализацијом и коришћењем генеративне неуралне мреже ГАН, добијани су прикази могућег изгледа Домицијановог лица за зидне панеле.

Отварање изложбе је пропратило око 40 посјетилаца. За вријеме трајања изложбе, од 7. марта – 7. априла 2024. године Музеј је обишло евидентираних 125 посјетилаца, од чега је било 81 ученика основних школа, који су кроз историјат о Домицијану могли употпунити сазнања о периоду владавине овог римског императора и античком старом вијеку.

- **Изложба „Занатско оружје и оружни прибор - од XVIII до почетка XX вијека”**

Изложба „Занатско оружје и оружни прибор-од XVIII до почетка XX вијека“, је организована у сарадњи Завичајног музеја са ЈУ Музеји и галерије Никшић. На њој је била представљена богата музејска збирка репрезентативних примјерака занатског оружја, које припада оружју „дугог трајања“. Од хладног оружја били су изложени примјерци јатагана, који се сматрају националним оружјем Црногораца, затим сабљи и ножева, а од ватреног оружја џефердари и леденице. Изузетни примјерци оружја, који су били представљени имају статус културног добра од националног значаја. Већи број изложених примјерака пропраћен је занимљивим историјатом и умјетничким изразом, који осликава занатску вјештину израде и украшавања филигранским радом.

На отварању изложбе присуствовало је око 60 посјетилаца, док је у периоду од 10. априла до 10. маја 2024. године изложбу обишло укупно 99 особа, од чега је било 68 ученика. Кроз оружје и народне прваке којима је припадало, представљен је црногорски историјат, етнографски значај и улога украшеног оружја и занатство тог времена.

- **Изложба „Плави свијет делфина и китова”**

Почетком љета организована је изложба „Плави свијет делфина и китова“, у сарадњи са Природњачким музејом Црне Горе, прилагођена најмлађим посјетоцима. Презентовани су препараторски прикази делфина као интелигентних, занимљивих и дружељубивих морских животиња, чији је опстанак на Земљи угрожен лошим људским односом и немаром према цјелокупној животној средини. Представа акваторијума у изложбеном простору дјеци је пружила аутентичан доживљај. Циљ изложбе је да се управо они упознају са делфинима и китовима као фасцинантним и величанственим

животињама, као становницима океана и мора, који имају важну улогу у одржавању морских екосистема, али којима пријети нестанак и изумирање, због агресивног и немарног људског односа према њима и природи.

У склопу изложбе представљена је макета подморнице као и 3Д анимација и виртуелни приказ морских дубина са представом живог свијета, који се могао доживјети употребом ви-ар наочара. Овај иновативни додатак био је занимљив нарочито дјеци, због чега је велику посјећеност изложбе, коју је у вечери отварања обишло преко 80 особа. За вријеме трајања изложбе од 16. маја до 30. јуна 2024. године, Музеј је остварио 1.136 посјета, од чега је било 922 дјеце, различитих узраста.

- Изложба „Надежда Петровић 1873.- 1915. - лик и дјела“

Изложбу посвећену Надежди Петровић Завичајни музеј је првобитно планирао да спроведе у сарадњи са Уметничком галеријом „Надежда Петровић“ из Чачка, и Музејом из Херцег Новог који су располагали дијелом грађе која је планирана да се представи, поводом обиљежавања 150 година од њеног рођења. На самом почетку припреме, јавила се идеја за проширењем сарадње и на Народни музеј Србије, кровну музејску институцију, који међу својом богатом грађом чува и изузетну збирку цртежа Надежде Петровић. Лако је постигнут договор о сарадњи и да се Надеждини радови, по први пут, изложе у неком од музеја Црне Горе. Ово је уједно био први пут да неки од музеја Црне Горе сарађује са Народним музејом Србије и то нам је представљало велику част и понос. Све ово је допринијело да се организује двострука изложба, која је обухватила:

- изложбу под називом „Надежда Петровић (1873-1915)“ која је приређена на отвореном, на тргу, гдје је на панелима постамената представљен живот и рад Надежде Петровић кроз биографске текстове, породичне фотографије и прикази њених изузетних умјетничких сликарских радова и
- изложбу цртежа под називом „Надежда Петровић: без боје“, на којој је у галеријском простору Завичајног музеја представљено 75 оригиналних радова из збирке Народног музеја Србије.

Богата и занимљива животна прича Надежде Петровић као прича о жени која је живјела испред свога времена, која често није била схваћена од околине, која је наилазила на грубе осуде и коментаре, са којима се, на изглед, одлучно носила, док је у дубини душе била осјећајна и рањива, дало је шлагворт да се уз организацију ових захтјевних изложби уврсти глумачка представа, монодрама која представља кратку ретроспективу Надеждиног живота. Постигнут је договор са глумицом Биљаном Ђуровић и уговорено њено гостовање у Музеју. Монодрама је изведена у амбијентално прилагођеном галеријском простору Музеја, након отварања изложбе, што је пружило изезатан доживљај посјетиоцима.

Овако комплексан подухват Музеја, да се у једној вечери приреди отварање двије изложбе и одржи монодрама, био је пропраћен великом посјећеношћу. Преко 100 особа је присуствовало монодрамској представи, а тиме и изложбеном отварању, док је за период њеног трајања, од 9. јула до 10. августа 2024. године, Музеј обишло 200 посјетилаца, од тога дјеце 70.

- Изложба "Пљевља из угла не-локалног истраживача"

У оквиру обиљежавања Дана европске баштине, Завичајни музеј је приредио изложбу која је била у складу са обиљежавања међународне манифестације. Заједничка тема на Европском нивоу била је *Баштина која повезује – културне руте и мреже*. Кроз различита ангажовања, установа културе реализују активности које обухватају аспекте културне баштине, њену повезаност са историјом, традицијом, очувањем биодиверзитета и садашњим приликама.

С тим у вези, Музеј је приредио ову изложбу, докторанта Милоша Ђуровића, који се током десетомјесечног боравка у Пљевљима, бавио истраживачким радом на многе локалне теме и подтеме. Своје гледиште нам је преточио кроз низ фотографија и текстова, у којим је на питак начин изнио своје ставове на прилике у граду. Антрополошким методама опсервације и партиципације, током научног истраживања, анализирао је друштвене релације између локалног становништва и загађења. Путем фото-документације приказао је како неко, ко дође у Пљевља, види сам град, његову околину и прилике које су условљене бројним факторима. Путем фотографије пренио је причу о индустријској прошлости града или руралним пејзажима изван градског простора, мотиве природних елемената и екосистема, експлоатацију руде и нуспроудакте ложења угља, енергетска и индустријска постројења, живот у граду и околини и др..

Приликом отварања изложбе било је присутно близу 40 особа. За мјесец дана трајања поставку је обишло још 66 посјетилаца, од чега је било 43 дјеце.

- Изложба "Искра у камену"

Са изложбом „Искра у камену“, аутора археолога Горана Пајовића, Завичајни музеј је завршио серију изложбених активности за 2024. годину. Изложба је представљала скуп од 40 фотографија, о феномену стећака у Црној Гори. У црно бијелој штампи, високог квалитета, настали су радови документарно-експресионистичког карактера, из потребе да се прикаже ликовност, контекст али и скулпторска занатска вјештина њихових стваралаца. Они свједоче о различитим археолошким контекстима у којима се данас налазе и указују на дводимензионалне медије које приказују стећке у другачијем контексту.

На отварању изложбе било је око 50 присутних посјетилаца. Током једномјесечног трајања изложбу је обишло још њих 45, од чега 24 дјеце.

* На основу спроведене евиденције добијени су подаци да је за вријеме трајања повремених поставки, Музеј посјетило 2.102 посјетиоца, не рачунајући посјетиоце који су били присутни на вечерима отварања изложби, којих је свеукупно приближно било око 500. Уједно сагледано то је преко 2.600 посјетилаца, од чега су дјеца различитог узраста чинила број од њих преко 1.500. Управо то и јесте циљ Музеја, да својим различитим садржајем заинтересује младе нараштаје да посјећују музеј и да ту установу прихвате као институцију отворених врата за њих, за њихове идеје, сугестије, жеље за волонтерским радом. Управо у том смјеру је успостављена сарадња са групом полазника Локалног дјечијег парламента који су заинтересовани за активно учешће у раду Музеја, гдје ће они моћи да учествују у креирању поставки, радионица и других активности.

* Током 2024. године, изложбени галеријски простор Завичајног музеја Пљевља био је уступљен и општинској јавној установи културе Галерији „Витомир Србљановић“ за организовање изложбе ликовних радова умјетнице Милене Павловић Барили.

I – 11. - Формирање лапидаријума

Камени надгробни споменици из римског античког периода, који су средином седамдесетих година измјештени са простора некропола археолошког локалитета Муниципијум С, у Коминима, одавно заслужују да буду адекватно презентовани широј јавности. Поједини примјерци представљају права ремек дјела клесарског заната и врхунац римске провинцијске умјетности, с краја II до краја IV вијека. Планираним лапидаријумом, као једном амбијенталном археолошком цјелином, споменици ће бити показатељи људског развоја, напретка, стваралаштва и умијећа мајстора, у старом вијеку.

Музеј се, након добијене сагласности општинских надлежних органа, у два наврата, за дозволу, обраћао Управи за заштиту културних добара, која је услед унутрашњих руководећих промјена и других разлога, крајем јесени доставила сагласност за радове. Музеј је тада, у сарадњу са Центром за конзервацију и археологију, спровео измјештање једног броја камених споменика, уз помоћ механизације Рудника угља, али се није могло спровести и комплетно уређење терена, бетонирање стопа на које ће се споменици поставити и расвјету, како је планирано.

Прије постављања споменика на предвиђено мјесто, потребно је спровести конзерваторске радове трајне заштите. За ове послове Музеј је обезбиједио средства путем Пројекта заштите, са којим је аплицирао код Министарства културе и медија Црне Горе, а која су уплаћена крајем године. Пројектним активностима Музеј успијева да обезбиједи значајна финансијска средства чиме обезбјеђује уштеду општинских буџетских средстава.

I – 12. - Опремање сувенирнице и набавка сувенира

Завичајни музеј Пљевља у оквиру својих активности, бави се и пласирањем и осмишљавањем аутентичних сувенира, прилагођених за ширу намјену. Сувенири као предмети одражавају или симболизују карактеристике одређеног краја, са умјетничким или естетским рјешењима и осмишљеним детаљима, којима се управо везују за културну баштину краја. Локалне предузетнице су за потребе Музеја израђивале предмета ручне израде са традиционалним етно мотивима.

Лепеза понуде производа се стално проширује, како изразом, тако и намјеном и формом. Сувенири су израђени по моделу музејских предмета, стела, скулптура, етно-мотива, најразличитије представљени. Употпуњени занимљивом причом сувенири постају још привлачнији посјетиоцима и туристима, који пожеље да посједују неки предмет, брошуру или други вид промотивног материјала, који би их асоцирао и подсјећао на посјету Пљевљима. Средином године, у два наврата, Музеј је испоручио сувенире за потребе кабинета Предсједника Црне Горе, који су пласирани као размјене поклона приликом одласка у посјете или приликом пријема иностраних представника. На тај начин сувенири Завичајног музеја су стизали до најразличитијих крајева свијета.

Иновације у 2024. години су били мотивски брошеви-значке, које је дизајнирала кустоскиња умјетничке збирке, док су педагошкиња и фотограф осмислили вид друштвене игре прилагођене дјечијем узрасту – *игру меморије*, са приказима музејских предмета који се упарују са данашњим изгледом тог предмета.

Недавно је израђен и кристални приказ дијатрете, у мањем и већем издању, што је јединствен и за сада најљепши приказ овог културног блага са којим се поносимо. Идеалан је као поклон за посебне прилике.

Током 2024. године Музеј је приходао преко 3.000,00 еура од продаје сувенира (3.037,20 е), што је значајан износ, који је за трећини увећан у односи на предходну годину (2023. год - приход је био 2.004,20 е).

Музеј је у 2024. години остварио приход и од продаје улазница у износу од 893,00 еура (у 2023. г приход је био 708,00 е) што није показатељ укупног броја посјета, из разлога што се дјеци до 14 година и школским посјетама из пљеваљских школа улаз не наплаћује, као ни особама рањивих категорија, ни члановима званичних делегација које су у посјети Општини Пљевља.

I – 13. - Прикупљање музеалија и формирање нових збирки

Током 2024. године Музеј је проширио свој фондус, како са предметима који су поклоњени од појединаца, наших суграђана, тако и путем откупа.

Поклоњени су, у највећем броју, предмети ручне радности, који се више не користе, а који имају значај за музеј у погледу начина израде, коришћеног материјала, колорита, карактеристичне шаре, модела, као и примјерци старинског покућства и др. Поједини предмети могу дати вишеструке информације о периоду настанка, употреби, као и научне податке, који могу имати велики значај, док су они за обичног посматрача непрепознатљиви. Управо научна обрада и даје значај сваком музејском предмету.

Поклоном, а дијелом и откупом, графика и слика наших суграђана обogaћена је умјетничка збирка Музеја, као и појединим архивалијама из прошлости.

У протеклој години откупљен је мермерни надгробни споменик, из античког периода, који је био у приватном власништву, узидан у стазу као улазни кућни праг. Да би се овакав један риједак примјерак споменика могао валоризовати на достојан начин, Музеј је власницима понудио откуп и измјештање овог габаритног споменика, који ће бити представљен у скупини споменика, у лапидаријуму испред улаза музеја.

Музеј редовно упућује апеле нашим суграђанима да не уништавају и не бацајуи не уништавају старине које су наслеђена баштина, већ да се обрате Музеју, како би предмети од културно-историјског значаја остали сачувани за будуће генерације.

Веклики проблем Музеја представља недостатак просторног капацитета, нарочито у депоу, чији капацитет је скоро у потпуности попуњен и велико је питање гдје смјестити предмете који се поклоне или су понуђени за откуп. То је још један од разлога зашто је Музеју неопходан нови објект, или неки додатни простор да му уступи Општина, у којем би се могао смјестити, а пожељно би било и изложити, музејски материјал.

I – 14. - Издавачка дјелатност

Музеј је у оквиру издавачке дјелатности, у 2024. године штампао више издања. Препознатљиви зборник, Гласник Завичајног музеја, који обједињује научне радове, публикован је 2024. године, по шеснаести пут, тако да је постигнут континуитет да одржани научни скуп из октобра 2023. године буде пропраћен и издавањем зборника.

Како је Музеј препознатљив као установа која баштини најразличитије облике и трагове културно-историјског развоја, у материјалном и нематеријалном погледу, проистиче да он његује и одржава мултикултуралност у својим оквирима. С тим у вези, Музеј је, као издавач, припремио друго проширено издање књиге „Међурелигијска толеранција“, аутора Милоша Гачевића, магистра теологије, гдје су првенствено наведени бројни примјери међурелигијског суживота и толеранције кроз историју, који би требали бити показатељ и будућим генерацијама да је у односу међу људима важна одредница да се буде Човјек, са прихватањем свих различитости које су дио цјелокупног друштва.

Током 2024. године приступило се изради промотивног материјала. Првенствено је ријеч о каталогу сталне изложбе „Путевима *Homo sapiens*“ који је свеобухватан и комплексан приказ археолошке поставке, са текстовима и фотографијама, како простора, тако и појединачних репрезентативних предмета. Постигнута је врхунска штампа која каталогу даје посебну вриједност.

Као својерестан каталог сталне археолошке поставке, публикација „Излет у прошлост - Иво и Маја“, представља посебан вид - каталога/бојанке/стрипа прилагођен најмлађим посјетиоцима. Првобитно урађена ћирилична верзија, допуњена је и у латиничном издању, што је иницирано потражњом и вишеструким интересовањем наших посјетилаца и туриста. Публиковане су и брошуре о дијатрети, као једном од највриједнијих културних блага Пљеваља и Црне Горе. Штампане су на различитим свјетским језицима, првенствено као промотивни материјал.

II – Набавке и одржавање компјутерске опреме и објеката

Рад стручних лица у Музеју у највећој мјери се одвија на рачунарима, у погледу евиденције, обраде, дигитализације и мултидисциплинарних приказа, те је неопходна набавка и одржавање оваквих система. Потребно их је додатно опремати и појачавати у погледу меморијског капацитета и процесора.

За обједињавања цјелокупне документационе грађе Музеја обезбијеђен је базни рачунар у којем се похрањује сва архивска грађа која се односи на стручни рад установе. Централизованом системом омогућена је лакша претрага информација запосленим и корисницима музејске грађе за научно истраживачки рад.

Због потребе сталних иновативних приказа и модернизације, Музеј је имао потребу да набави опрему која може да подржи и омогући богатији и комплекснији вид презентације у електронском облику, што ће бити омогућено набавком тачмонитора који пружају дигитално претраживање музејске грађе. Обезбијеђена је опрема и уређаји за праћење миклоклиматских услова. Редовно се евидентирају вриједности параметара и одржавају се у оптимуму. У ту сврху набављени су мањи калолитери и расхладни уређаји, а разлози набавке су већ раније наведени у извјештају.

Да се више не би позајмљивале столице и опрема за разглас од Центра за културу, Музеј је спровео набавку сопствених, због вишеструке потребе: одржавања радионица са дјецом, те научних скупова и књижевних вечери, које се организују у галеријском простору.

Како би се сачувала буџетска средства, планирана набавка специјализованог постаментa за дијатрету није спроведена, због могућности страних донаторских средстава за ту сврху, те се чекало на њих. Због комплексне процедуре, која је још у току, неизвјесно је да ли ће се она реализовати. Насупрот томе, Музеју су за 2025. годину укинута Буџетска средства која су била предвиђена за ову намјену (износ од 40.000,00 еура). Упитно је да ли ће се остварити ова планирана набавка, тако да се на питање „када ће бити дијатрета изложена“ - не може дати одговор.

СТРУКТУРА ЗАПОСЛЕНИХ У ЈУ ЗАВИЧАЈНИ МУЗЕЈ ПЉЕВЉА

У ЈУ Завичајни музеј Пљевља, током 2024. године, радне обавезе је спроводило 11 запослених на неодређено вријеме, што је мање од броја предвиђеног Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста. Седам запослених је са стручним звањем из музејске дјелатности, које додјељује Министарство културе на основу рада на музејским пословима, стручног ангажовања и бодовања категорисаних активности. Овакав састав запослених омогућава стручно обављање послова и успјешан рад Музеја.

Од једанаест запослених у Завичајном музеју, 2024. године, 7 (седам) су било жена.

Редни број	Радно мјесто	Стручна спрема	Звање	Број извршилаца
1	Директор/ица музеја	ВСС	Музејска савјетница	1 извршитеља
2	Кустос етнолог	ВСС	Виша кустоскиња етнолошкиња	1 извршитеља
*	Кустос историчар	ВСС	Музејска савјетница	1 извршитеља
3	Кустос историчар имјетности	ВСС	Кустоскиња умјетничке збирке	1 извршитеља
4	Музејски педагог	ВСС	Музејска педагошкиња	1 извршитеља
5	Документариста	ВСС	Документариста	1 извршилац
6	Савјетник за односе са јавношћу	ВСС	Савјетник за односе са јавношћу	1 извршитеља
7	Музејски техничар – руководилац депоа	ССС	Музејски техничар	1 извршилац
8	Фотограф	ССС	Музејски фотограф	1 извршилац
9	Референт за књиговодствене, финансијске и опште административне послове	ССС	Економска техничарка	1 извршитеља
10	Портир-домар	ССС	Електротехничар енергетике	1 извршилац
11	Хигијеничарка - помоћна радница	ССС	Економска техничарка	1 извршитеља

* Директорица, са звањем музејске савјетнице (највећим звањем у музејској струци) обавља и послове кустоскиње историјског одјељења

ПРИХОДИ И РАСХОДИ ЈУ ЗАВИЧАЈНИ МУЗЕЈ ПЉЕВЉА
У ПЕРИОДУ ОД 01.01.2024. ДО 31.12.2024. ГОДИНЕ.

1.	УКУПАН ПРИХОД (1.1+1.2+1.3+1.4+1.5+1.6)		280.941,46
1.1.	Приход из буџета општине Пљевља		258.401,63
1.2.	Пренесена средства из 2023. године		7.128,78
1.3.	Приходи од позитивне каматне стопе		0,85
1.4.	Приходи од Министарства културе Ц.Г.		10.500,00
1.5	Приходи од донације - Рудник угља АД Пљевља		980,00
1.6	Сопствени приходи		3.930,20
	- Приходи од улазница..... 893.00		
	- Приходи од продаје сувенира.....3.037.20		

2.	УКУПАН РАСХОД (2.1+2.2+2.3+2.4+2.5)		258.039,71
2.1.	Бруто зараде и доприноси на терет послодавца		131.074,72
	4111	Нето зараде од I – XII /24	76.823,84
	4113-4	Порез и доприноси	23.158,25

2.2	Остале накнаде		10.159,11
	4121	Накнада за зимницу	5.937,03
	41271	Бруто накнаде Савјету од I-XI /24	4.222,08
	4124	Јубиларна награда	108,00

2.3.	Расходи за материјал и услуге		58.084,14
	41311	Трошкови канцеларијског материјала	932,35
	41312	Трошкови ситног инвентара	366,52
	41313	Трошкови за средства хигијене	578,97
	41319	Остали трошкови	178,00
	41331	Књиге за музејску библиотеку	346,60
	41335	Амбалажа за смјештај музејских предмета	1.892,08
	31341	Трошкови електричне енергије	6.501,68
	41343	Трошкови гријања	20.450,76
	41351	Трошкови горива	175,00
	41411	Трошкови службеног путовања у земљи	1.476,20
	41412	Трошкови службених путовања у иностранству	2554,96
	4142	Трошкови репрезентације	329,51
	41431	Трошкови интернет услуга	489,05
	41432	Трошкови мобилног телефона	258,86
	41433	Трошкови мониторинга	1.597,20
	41434	Трошкови поштанских услуга	111,20
	4144	Трошкови провизије	664,59
	4148	Трошкови усавршавања запослених	617,12

	414941	Трошкови чистарине	4.709,54
	414942	Трошкови воде	166,01
	4152/3	Трошкови одржавања објекта и опреме	4.490,13
	4191	Трошкови по основу уговора о дјелу	2.967,33
	41492	Услуге штампања и умножавања	44,00
	4198	Трошкови за таксе	5,00
	44152	Компјутерска опрема	3.482,00
	44153	Остала опрема	2.699,48

2.4	Трошкови за дјелатности музеја		46.992,31
	41472	Редовне дјелатности у оквиру музејских активности	3.786,03
	414722	Ангажовање стручних сарадника	3.223,56
	414732	Археолошка истраживања локалитета Мејтеф	4.403,08
	414733	Теренска истраживања	1.926,48
	41475	Допуна и осаврамењавање сталне археолошке поставке	3.787,02
	41476	Организовање Научног скупа	4.837,78
	41478	Изложбена дјелатност	15.784,92
	41479	Формирање лапидаријума	166,36
	414902	Набавка сувенира	3.124,09
	414904	Прикупљање музеалија	1.560,00
	414906	Издавачка дјелатност	4.392,99

2.5.	Отплате дугова из ранијег периода		11.729,43
4631	Обавезе по репрограму 2015-2035		7.702,56
4632	Остале обавезе		4.026,87
	Гријање 12/23		1.859,16
	Електрична енергија 12/23		902,95
	Вода 12/23		3,94
	Чистарина 12/23		428,14
	Интернет 12/23		43,55
	Мобилни телефон 12/23		16,09
	Канцеларијски материјал		66,00
	Текуће одржавање		123,75
	Средства хигијене		25,13
	Репрезентација		25,44
	Систем техничке заштите		145,20
	Бруто накнада Савјету 12/23		387,52

САЛДО НА ДАН 31.12.2024. ГОДИНЕ 22.901,75 е

	Неизмирене обавезе на дан 31.12.2024. године	5.763,36
41271	Накнада за рад чланова Савјета 12/24	348,40
41341	Електрична енергија 12/24	692,34
41343	Топлотна енергија – гријање 12/24	1.859,16
41431	Интернет 12/24	45,91
41432	Мобилни телефон 12/24	14,40
41311	Канцеларијски материјал	107,40
414941	Чистарина 12/24	428,14
414942	Вода 12/24	11,56
41435	Трошкови мониторинга 12/24	145,20
41492	Услуге штампања	410,00
414721	Редовна дјелатност	200,85
414734	Конзервација музејских предмета	1.500,00
	Неизмирене обавезе на дан 31.12.2024. године	5.763,36
	Обавезе по репрограму 2015. – 2035.	80.876,19
	Остали порези и доприноси	491,33
	УКУПНО:	87.130,88

Директорица
ЈУ Завичајни музеј Пљевља

Dejana Drobnyak
Дејана Дробњак